

Upravni odbor Matice hrvatske

MATICA HRVATSKA ODRIČE SE NOVOSADSKOG DOGOVORA¹

Matica hrvatska prihvatila je godine 1954. Novosadski dogovor, unatoč sumnjama i bojaznima koje su već tada postojale, vjerujući da on može poslužiti kao prilog boljim odnosima među narodima koji su svoje književne jezike izgradili na srodnoj dijalekatskoj podlozi i žive u federativnoj zajednici.

U godinama koje su od tada prošle to se uvjerenje nije potvrdilo. Novosadski se dogovor, naprotiv, pokazao neprikladan da se na njemu zasnjuju ravnopravni jezični odnosi. Polazeći od uopćene izjave o jezičnom jedinstvu, on je od samoga početka omogućivao samovoljna tumačenja pa i takva koja niječu samobitnost hrvatskog književnog jezika i tobože oslobađaju obveze da se poštuje njegova prostorna i povijesna cjelovitost. Zbog takvih se tumačenja Novosadski dogovor pretvorio u sredstvo za opravdavanje jezične neravnopravnosti i za nametanje srpskog književnog jezika ekavskog tipa. A gdje i nije bilo takve namjere, Novosadski dogovor se pretvorio u stalni izvor nesporazuma i u zapreku da se naša jezična stvarnost istinski uoči i znanstveno protumači. I u svakodnevnoj primjeni pokazao se kao neprikladan jer se jezična snošljivost može temeljiti samo na uzajamnom poštivanju individualnosti i prirodnih jezičnih prava, a ne na proglašavanju jedinstva pod svaku cijenu koje je često i nijekanje obojih.

¹ Tekst je objavljen u zagrebačkom časopisu „Kritika“, br. 17, ožujak–travanj 1971, str. 381. Budući da se u Crnoj Gori i danas priličan broj jezikoslovaca i kulturnih poslenika poziva na Novosadski dogovor, Redakcija je smatrala značajnim ponovno objavljivanje ovoga teksta da bi se pokazala današnja ništavnost toga dogovora, koji je prestao biti obavezujući onda kad ga se Matica hrvatska (kao jedna od dviju potpisnica) odrekla. – Prim. urednika.

Zbog svega toga Matica hrvatska odriče se Novosadskog dogovora smatrajući ga bespredmetnim i nevažećim jer ga je i povijesna zbilja već opovrgla, upravo kao i Bečki dogovor prije njega.

U Zagrebu, 16. travnja 1971.